

SUREMATUD

<i>Autor ja lavastaja</i>	MARIANNE KÕRVER
<i>Esitajad</i>	MARI ABEL KATARIINA TAMM Kuu – H3INRICH HALO Paavsti corpus – RENE KARI
<i>Kostüümikunstnik</i>	KRIS LEMSALU
<i>Kostüümide konstruktor</i>	KERLI PRAKS
<i>Dekoratsioonide kujundaja</i>	VIKTORIA MARTJANOVA
<i>Helilooja</i>	LAURI-DAG TÜÜR
<i>Valguskunstnik</i>	KRISTJAN SUITS
<i>Videokunstnik</i>	EMER VÄRK
<i>Dramaturgid</i>	TAAVI EELMAA (Von Krahl) MARIANNE KÕRVER
<i>Helimeister</i>	JOONATAN KIVI
<i>Valgusmeister</i>	GRETE VAALMA
<i>Lavameistrid</i>	ELLON TIIVAS ja ERKI KASE
<i>Etenduse juht, rekvisiitor-kostümeerija</i>	JOHANNA-ELISABETH TÄRNO
<i>Graafiline disainer</i>	ALLAN APPELBERG
<i>Fotod</i>	VIRGE VIERTEK
<i>Raamatupidaja</i>	MARJU VÄLI
<i>Teenindus- ja piletimüügi juht</i>	ANNI HEINARU
<i>Turundus- ja kommunikatsioonijuht</i>	KÄTLIN SUMBERG
<i>Korraldusjuht</i>	TIINA SAVI

Etendub ühes vaatuses

Esietus 30. augustil 2024 Sakala 3 Teatrimaja kammersaalis

Lavastuses on kasutatud katkeid JORGE LUIS BORGESSE teosest „Surematu“ OTT OJAMAA tõlkes novellikogust „Fiktsioonid. Aleph.“ (Varrak 2000).

Aitäh TIINA MÖLDER, MARKUS ROSIN, ANDRA TRAUMANN,
KÄRT HAMMER, SANDER SAAR, ALLAN RÄIM, MALDAR-MIKK KUUSK,
ERIK LIIV, SIIM RÕOMUSSAAR

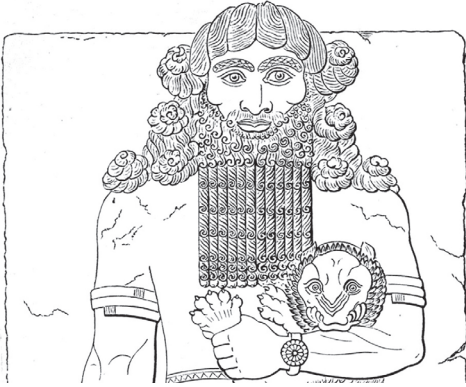
Lavastust toetavad .. KULTUURIMINISTEERIUM ja EESTI KULTUURKAPITAL

Teatri Ekspeditsioon kunstiline juht LAURI LAGLE

11
SUREMATUSE
OTSIJAT
LÄBI
AEGADE

*Surematuse ja igaviku idee on läbi sajandite olnud filosoofidele raskeks pähkliks. Kuid sellest mitte heitudes otsustavad kaks haritud influentserit, eelarvamuste-
vaba noort naist, peale tutvumist Jorge Luis Borgese ringikujulise aja kontsept-
siooniga asuda püüdma iidset ja ülimat - igavest elu. Neile on teekonnal sure-
matusse abiks tõestisündinud lood seiklejatest, kes samal retkel on õnnestunud
rohkemal või vähemal määral. Kas kaasaegne naine on küps surematuse jaoks?*

GILGAMEŠ

Neli aastatuhandet tagasi Mesopotamias savitahvlitele graveeritud eepos räägib kuningas Gilgamešist - „härjaga sarnanevast metsikust mehest“, kellel on gigantsed lihased ja veelgi suurem ego. Pärast oma parima sõbra Endiku surma on Gilgameš aga sunnitud silmitsi seisma omaenda surelikkusega. „Kas ka mina pean surema?“ karjatab ta taeva poole.

Oma sügavas leinas asub ta missioonile, et „ületada“ surm. Ta ebaõnnestub, kuid leiab oma teekonnal elu mõtte:

„Inimesed sünnivad, nad elavad, siis nad surevad,

see on jumalate määratud kord.

Kuid kuni lõpuni tuleb nautida elu, veeta see õnnes ning mitte meeletuses. ...

Armasta last, kes hoiab sind käest, ja paku naisele rõõmu oma embuses.

See on parim viis, kuidas inimene elada saab.“

KEISER QIN SHI HUANG

Arheoloogilised leiud on paljastanud, et Hiina esimese keisri Qin Shi Huangi (259-210 eKr) jaoks oli elueliksiiri leidmine kinnisidee.

Qin Shi Huang andis korralduse otsida müütilist jooki terves Hiina impeeriumis. Seda otsingut mainitakse 2000 aasta vanustes tekstides, mis on kirjutatud tuhandetele puutahvlitele –

need olid Hiinas kasutusel enne paberi leiutamist.

Tekstid leiti 2002. aastal Hunani provintsis asuva kaevu põhjast. Kirjutised sisaldavad keisri välja antud korraldust ja mitmesuguseid kohmakalt koostatud vastuseid piirkondlikelt valitsustelt, kellel ei õnnestunud leida igavese elu võtit.

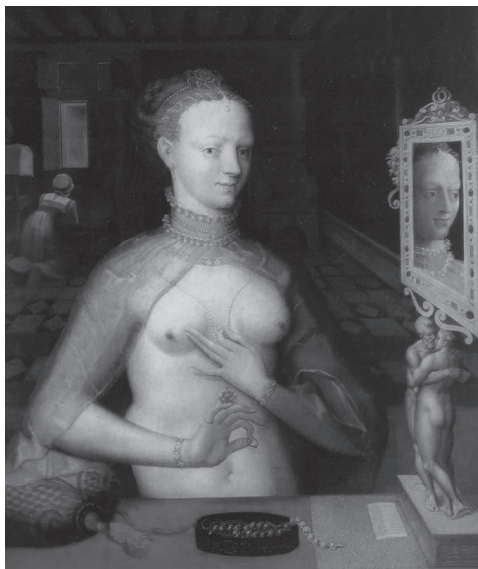
Kuid keiser ei jätnud jonnini, kuni talle tutvustati ainet, mille joomine andvat talle igatsetud surematuse. Paradoksaalsel kombel oli tema elueliksiiriks elavhõbe - surmav mürk - mille joomine viis ta 49-aastaselt teispoolsusse.

Qin Shi Huangi käsul valminud terrakotasõdalased olid veel üheks tõendiks sellest, kui tõsiselt ta suhtus surelikkusesse. 8000 terrakotast sõdalast kujutasid tema armeed, sealhulgas hobuseid ja sõjavankreid. Kui ta suri, paigutati need tema tohutusse mausoleumi, et kaitsta keisrit surnuteriigis.

DIANE DE POITIERS

Diane de Poitiers (9. jaanuar 1500 – 25. aprill 1566) oli Prantsuse aadlik ja silmapaistev õukondlane. Ta omas suurt võimu ja mõjuvõimu kui kunin-

gas Henri II kuninglik armuke ja nõuandja kuni kuninga surmani.

Diane'i peeti 16nda sajandi Prantsusmaa kauneimaks naiseks ning oma hea välimuse säilitas ta kuni viiekümnendate eluaastateni. Teda on jäädvustatud nii skulptuuridel kui maalidel. Tema kauneid näojooni võib leida kaasaegsete kunstnike portree-maalidelt, kuid sageli poseeris ta ka *topless* või koguni alasti.

Kui Prantsuse arheoloogid tema säilmed 2009. aastal üles kaevasid, avastasid nad tema juustest väga kõrge kullasisalduse. Arvatakse, et „joodav kuld,“ mida ta väidetavalt regulaarselt tarvitas ja mille kohta usuti, et see säilitab igavese nooruse, võis lõpuks olla tema surma põhjus.

Poitiers ei valinud sugugi juhuslikult oma imeravimiks kulda - Poitiers oli vägagi huvitatud alkeemiast, mida võib tinglikult pidada ka keskaja biotehnoloogiaks. Alkeemia keskmes on Filosoofide Kivi - usuti, et see muudab tavalised metallid kullaks ning annab igavese elu.

INNOCENTIUS VIII

Paavst Innocentius VIII (1432 – 1492) on kirikuajaloolaste iseloomustuses olnud „otsustusvõimetu ja nõrk, kuid lahke isiksus“. Paavstil oli enne vaimulikuseisusse asumist kaks abieluvälisest suhtest sündinud last: poeg

Franceschetto Cibo ja tütar Teodorina Cibo, kelle ta paavstina kuulutas oma seaduslikeks lasteks.

1492. aasta juuliks oli Innocentius muutunud väga kõhnaks. Tema aadlihärrast sõbra - Filippo Valori sõnul oli paavstist saanud „liikumatu lihamass, kes ei olnud võimeline omastama muud toitu peale mõne tilga piima noore naise rinnast.“ Nii süstitigi surevale paavstile laste verd, järgides Itaalia polümaatiku Marsilio Ficino soovitusi, et vanad inimesed peaksid imema noorte verd „nagu kaanid“, et oma bioloogilist kella tagasi keerata. Kui see tundus liiga ebameeldiv, soovitas Ficino verd segada kuuma vee ja suhkruga. Paraku osutus ka see retsept ebausaldusväärseks ning Innocentius suri koos oma noorte veredoonoritega.

ELIZABETH BATHORY

Ungari krahvinnat Elizabeth Bathory't (1560 – 1614) ja nelja tema teenrit süüdistati sadade noorte tüdrukute piinamises ja tapmises aastatel 1590–1610. Tema teenrid pandi kohtu ette ja mõisteti süüdi, samas kui Báthory viibis Csejte lossis vangis, kus ta suri salapärasel asjaoludel.

Báthory vastu tunnistas üle 300 lähedalseisva isiku, kes olid näinud krahvinna lossis vigastatud ja surevaid neidusid ning vägivalda tundemärkidega laipu.

Báthory kohta käivad lood muutusid kiiresti rahvusliku folkloori osaks. Üks põhilisi neist rääkis krahvinna salajasest kortsudevastasest retseptist - nimelt oli krahvinna igavese nooruse säilitamiseks regulaarselt kümmelnud süütute neitsite soojas veres.

Mõned väidavad, et vampiirlik

krahvinna inspireeris ka Bram Stokeri „Draculat“ (1897), kuigi Stokeri märkmed romaani kohta ei anna otseseid tõendeid selle hüpoteesi toetuseks.

SERGE VORONOFF

Serge Abrahamovitch Voronoff (1866–1951) oli vene päritolu Prantsuse kirurg, kes süstis end merisea ja koera munanditest tehtud tinktuuriga ning väitis, et tunneb end „30 aastat nooremana“. Ettevõtlik arst arendas ideed edasi, siirdades vanadele meestele ahvi munandeid, väites, et see on vananemisvastane teraapia. Ta töötas Prantsusmaal 1920. ja 1930. aastatel.

Tema praktika tegi ta märkimisväärselt jõukamaks, kuid tema teo-

riad jäid kogu elu jooksul vastuoluliseks - ühe kaasaegse ajalehe andmetel oli ta tuntud kui „ahvinäärme mees“. Lõppkokkuvõttes osutusid peaaegu kõik tema tööd hiljem vääraks. Kes julgeb, võib uurida teemat lähemalt tema traktaadis „Elu - uurimus elujõu taastamise ja elu pikendamise vahenditest.“

HEINRICH HIMMLER

Igavese elu otsing ulatus ka 20. sajandi kõige pimedamatesse aastatesse - Teise maailmasõja haripunkti asutas natside juht Heinrich Himmler (1900-

1945) missiooni Püha Graali leidmiseks. Heinrich Himmler oli nakatunud eriti ägedasse spiritismi vormi, mis toitis tema rassistlikku ja ülimuslikkust taotlevat maailmavaadet ning ajendas teda reliikviade otsingutele.

SS-i juht uskus, et Graal annab talle üliinimlikud võimed, sealhulgas igavese elu. Keskajast alates on öeldud, et Graalist joomine tühistab surma. Kuid Himmler ei leidnud kunagi Graali - ta suri 1945. aastal, kui manustas brittide poolt vangistamise järel tsüaniiditableti.

FEREYDUN M. ESFANDIARY

Fereidoun M. Esfandiary (1930-2000) oli veendunud transhumanismi pooldaja - ta uskus ideesse, et tehnoloogia abil lahendavad inimesed lõpuks kõik oma probleemid, sealhulgas surma. See mõtteviis tõi talle tuntust ja võimaldas tal töötada konsultandi ja lektorina paljudes Ameerika institutsioonides ja ülikoolides. Just siis otsustas F. M. Esfandiary muuta oma nime FM-2030-ks. Tema uue nime teine osa tähistas aastat, mil ta uskus, et inimkond saavutab lõpuks surematuse. Lisaks oleks ta 2030. aastal saanud 100-aastaseks. Paraku lõppes FM-

2030 elu järsult 2000. aastal, mil ta suri kõhunäärmevähki.

Selleks ajaks oli ta aga välja mõelnud viisi, kuidas oma tulevikku mitte maha magada. Alcor Life Extension Foundation võttis FM-2030 oma hoole alla ja krüopreserveeris tema keha - täpsemalt ainult tema pea. Alcor on üks juhtivaid krüoonika ettevõtteid maailmas, kus on külmutatud juba rohkem kui 160 inimest ja ootel on veel 1500 klienti, kes pole veel surnud. Külmutatute seas on ka FM-2030, kes

ootab päeva, mil inimesed õpivad igavesti elama.

JAMES SCHAFER

James Schafer (1896-1955) oli usu-sekti juht, kes tõi 1939. aastal oma 110-toalisesse mõisa Long Islandil väikese tüdruku nimega Jean Gauntt. Tema vanemad andsid tütre sektile, kuna nad olid liiga vaesed, et tema eest hoolitseda. Schaferi kavatsus oli kasvatada beebi Jean surematuks. Selleks, et anda kolm kuud vanale beebile surematus, jälgiti teda pidevalt, et ta ei puutuks kokku „hävitavate“ tegevustega. Ta pidi õppima metafüüsikat ja järgima ranget taimetoidudieeti ning keegi tema ümber ei tohtinud lausuda halbu sõnu ega mõelda negatiivseid mõtteid. Aja jooksul pidi Jean teada saama ka surma olemasolust, kuid uskudes, et seda on võimalik vältida.

Kahjuks Schaferi jaoks ei kehtnud tema unistus surematu tüdruku kasvatamisest kuigi kaua. 1940. aastaks hakkas organisatsioonil raha otsa saama ning Schafer andis tüdruku vanematele tagasi. Schaferit süüdistati pettuses ning ta mõisteti 1942. aastal viieks aastaks vangi. 1955. aastal sooritas ta enesetapu.

ANONÜÜMSED VENELASED

20nda sajandi esimesel poolel, kui kiirguse mõju ei olnud veel piisavalt uu-

ritud, uskusid inimesed sageli, et radioaktiivsed materjalid võivad nende tervist parandada. Mõni aeg hiljem hakkasid ilmuma koomiksid superkangelastest, kes said oma võimed pärast kiirgusega kokkupuutumist.

2013nda aasta märtsis arreteeris Moskva politsei ühe ülikooli professori, kes hoidis oma kodus suures koguses radioaktiivset ainet - sealhulgas radonipatareid ning saastunud pinnast Tšernobõlist. Kuid mehe ülestunnistus ajas võimud segadusse - nimelt uskus kinnipeetu sõber Marveli koomiksitate eeskujul, et kiirgus võib muuta ta surematuks. Seetõttu palus too sõber professorilt abi, et hankida radioaktiivseid jäätmeid ning seeläbi oma surematuks saamise teekond lõpule viia. Ebaseadusliku tuumamaterjalide käitlemise süüdistuse tõttu ootab professorit aga kuni seitsmeaastane vanglakaristus.

BRYAN JOHNSON

Bryan Johnson (1977) on Ameerika ettevõtja ning riskikapitalist, kes pärast oma tehnoloogiaettevõtte Braintree Venmo müüki PayPalile 800 miljoni dollari eest, on pühendanud kogu oma elu vananemisvastasele missioo-

nile. Nüüd kulutab ta hämmastavad 2 miljonit dollarit aastas, et saada taas 18-aastaseks - sama vanaks kui tema poeg. 47-aastane tehnoloogiamogul võtab iga päev 111 tabletti toidulisandit, et kõik tema peamised elundid, sealhulgas aju, maks, neerud, hambad, nahk, juuksed, peenis ja pärasool, toimiksid nagu hilistes teismeaastates. Johnson teeb ka vereplasma ülekandeid oma 18-aastaselt pojalt, et noorem välja näha.

Surematus - see on teadusmaastiku järgmine suur hittlugu. Hinnangud näitavad, et tööstuse väärtus ulatub 2025. aastaks uskumatu 610 miljardi dollarini.

EKSPEDITSIOON

